

Predikan 16:e tref. 2015-09-20

I Bovikens bönhus

Av Hans Marklund

Det var väckelse i byn och en söndag hade man besök av en gammal byapredikant som man hört talas om men aldrig lyssnat till tidigare. Han hade ett levande språk och ibland lite ovanliga kommentarer. Bl.a. sa han i sin predikan att Gud hade humor. Denna kommentar upprörde en av de unga nyväckta så till den grad att han efter gudstjänsten ville prata allvar med predikanten och påpeka att så vanvördigt fick man inte prata om Gud. Men den gamle predikanten stod på sig och sa att om Gud inte hade humor då ville han inte komma till himlen. Det gjorde den unge mannen ännu mera upprörd, men den gamle mannen avslutade samtalet med att konstatera att om Gud inte hade humor då skulle nog inte heller den unge mannen få komma till himlen.

I forna östeuropa valde många att använda humor som ett sätt att hantera den verklighet man levde under. På samma sätt kan historier som jag nyss drog vara ett sätt för människor att hantera tanken på döden och tänka på döden på ett annat sätt.

”Döden och livet” är rubriken över dagens texter. Döden är något som vi aldrig kan undvika. Vi möter döden varje dag i media som rapporterar om olyckor, naturkatastrofer, krig och sjukdomar av olika slag. Vi har också mött döden i vår närhet, i familjen och i vänkretsen.

Men oavsett i vilken form vi möter döden så sker det ofta långt borta ifrån vår vardagsverklighet. Även när döden drabbar oss nära så sker det för det mesta på sjukhus eller på annat sätt utanför vår vardagsverklighet. I vår tid har vi också börjat förhandla med döden genom att vi skaffat oss avancerad medicinsk teknik som ibland förleder oss att tro att vi kanske kommer att klara oss. Men döden drabbar oss alla någon gång. Döden har heller aldrig varit enkel och den har inte blivit enklare idag, även om vi är bättre på att hålla dess verklighet på avstånd.

Därför tycker jag att Dag Hammarsjölds ord ”Det liv vi lever beror på hur vi ser på vår egen död”, är tänkvärda. Kan det vara så att vi har svårt att leva fullt ut därför att vi inte vågar erkänna vår egen dödlighet. Eller som en tjeckisk marxist uttryckte det under Pragvåren -68 när han skrev att ”Gud är inte alldeles död och människan inte alldeles levande”.

Det första jag ville säga i dagens predikan är att vår syn på döden gjort det svårt för oss att uppfatta att livet är en gåva från Gud. Det centrala i den kristna tron handlar om livets seger över döden, men om döden blivit något nästan överkligt och som bara inträffar när den medicinska tekniken misslyckats och som man i värsta fall får hantera med hjälp av en terapeut. Om det är så då kan det kristna glädjebudskapet förlora i aktualitet.

Kristen tro handlar om relationer. Reformationens och väckelsernas betoning av personlig tro och personligt engagemang får aldrig slarvas bort, eftersom det så tydligt handlar om vår relation till Gud. Men ska vi ta Bibelns budskap på allvar så handlar det också om mina relationer till mina medmänniskor, ja faktiskt om mina relationer till allt skapat. Vi är alla en del av en helhet. Alla människor är skapade till Guds avbild, därför är den främlingsrädsla och främlingsfientlighet som breder ut sig, något djupt okristligt. Men miljöförstöring och de konsekvenser det får för klimatet är också djupt okristligt.

Det hot mot livet, mot vår samhörighet, mot vårt beroende och vårt ansvar för varandra och för hela skapelsen det hotet går inte bara att möta med talet om personlig omvändelse. Jesu uppståndelse, Jesu seger över döden det var händelser som gav människor hopp inte bara inför döden utan också inför livet. Frågan är vad som idag ger hopp för livet och hopp inför mötet med döden.

Hur ser vårt hopp ut och hur uttrycker vi oss? Det är fråga jag ofta stannat vid. I en bok av Magnus Malm hittade jag följande understrykning: *Ingenting maskerar så Guds ansikte som religionen, säger den judiske religionsfilosofen Martin Buber. Gud är sanning. Då kan alla former av lögn och förträngning enbart skymma Guds ansikte – även när det sker*

i Guds namn och känns mycket behagligt. På samma sätt kan alla former av sanning utgöra en möjlig kontaktyta med Gud – även när den inte kommer i Guds namn och är mycket smärtsam. Och som Buber påpekar tycks religionen mer än något annat ge näring åt människans benägenhet att avskärma sig från verkligheten.

Religion kan alltså vara det perfekta alibit för att hålla verkligheten på armslängds avstånd, eftersom det kan vara klätt i ett väldigt fromt språk, eller som Magnus Malm fortsätter lite längre fram:

En människa som kan hantera verkligheten enbart genom att ständigt omge sig med fromma bilder och sånger, bibelord och andra yttre tecken på att hon är kristen och att Gud finns, fungerar som ett barn som måste se mamma för att tro att hon finns.

I den vardagsverklighet som jag lever i där många tappat kontrollen över sina liv p.g.a. ett kemiskt beroende och där döden aldrig är långt borta, för alla har vänner som dött i förtid p.g.a. av sitt missbruk. Där testas de fromma orden och de fina bilderna. Där är frågan om ett trovärdigt kristet vittnesbörd alltid nära ytan.

”Sanningen ska göra er fria” säger Jesus. Denna sanning finns inte bara i bibelordet utan den finns i varje människas erfarenheter av livet. Därför är det viktigt att vi möter människor där dom är och inte där vi tycker att dom borde vara. Därför är det viktigt att vi inte smetar fromma ord och hurtfriska uppmaningar på öppna och smärtsamma livssår.

Ord och bilder kan stänga in och täcka över det som är sant och vi behöver hela tiden vara beredda att ompröva våra egen förståelse av livet och av vad vår tro betyder. Samtidigt behöver vi ord och bilder som stöd och hjälp. En afrikansk bön som jag återvänder till då och då tycker jag uttrycker en sund livshållning: *Underbare nådige Gud, under din hand vill jag vara från de första andetagen denna morgon. Jag vet att du lever. Jag vet att din godhet och nåd aldrig tar slut. Jag ber dig himmelske Fader, tag min dag i dina händer.*

Eller som i psalmen vi kommer att sjunga efter predikan: *Det är nog, o Gud att veta att jag lever i din hand. Kanske frågorna blir lösta, kanske får de inget svar. Det som ger mitt liv en mening är att du Gud vill mitt väl. Det är nog och Gud att veta att jag lever i din hand.*

Den insikt som Luther uttryckte när han sa att, ”Även om världen går under i morgon så planterar jag idag mitt äppelträd”, den uttrycker något viktigt, att livet är heligt och det är här och nu som vår uppgift är att försvara livet.

Vi kan förundras över att det är i den fattiga delen av världen som kristendomen växer till, samtidigt som kyrkorna i den rika världen blivit ”trötta” och förlorat sin frimodighet. Skälet tror jag är att i de fattigare delarna av världen där handlar det med ett enkelt ord om ”totalkristendom”, medan vi i den rika delen av världen fastnat i söndagskristendom eller huvudkristendom.

Ska vår tro bli smittsam, ska vi kunna förmedla ett hopp till våra medmänniskor som är meningsfullt här och nu och som öppnar ett fönster mot evigheten, då får vi inte fastna i hur vi firar gudstjänst, hur trevligt det är att sjunga i kören, hur bra det är att vara med i bibelstudiegrupp. Istället måste vi fundera på vad ”totalkristendom” kan betyda i den rika världen. Jag tror det betyder mera handling och mindre ord.

Det är i hoppet om de dödas uppståndelse som vi ska leva, men detta hopp det formuleras i första hand inte i fromma eller teologiska ordvändningar. Detta hopp gestaltas först och främst i hur vi är mot de människor vi möter. De människor som vi möter det är människor som längtar liksom du och jag efter det som är sankt och äkta, inte efter något glättat tidsfördriv. Man längtar efter något som tar det sköra och svåra i livet på allvar.

Vi behöver inte argumentera eller bevisa att vi har rätt och dom andra har fel, för det viktiga är inte vilka åsikter vi. Det som räknas är äktheten, närheten, omsorgen och att vi på ett eller annat sätt börjar dagen med den attityd som den afrikanska bönen uttryckte: *Underbare nådige Gud, under din hand vill jag vara från de första andetagen denna morgon.*

Att vi tycker att det är så svårt i vår land kanske beror på det Göran Hägg sa i en intervju i Kyrkans Tidning. Jag citerar: *Rent principiellt är det beklämmande med en religion vars främsta säljargument är att den egentligen inte är någon*

religion ... syftande på vad han kallar "bortförklaringssteologin" i det tongivande skiktet och att Svenska kyrkan hellre än att framföra ett budskap presenterar sig som "samtalspartner" i andliga ting. ... Gud kan inte finnas lite.

Jag tror på samtal och dialog, men det förutsätter att jag själv vet var jag står och verkligen försöker leva det jag säger mig stå för. Är jag trygg i det, då vågar jag också gå människor till mötes, och ibland också ompröva mina egna tankar. Denna öppenhet och ödmjukhet tar inte bort kravet att de människor jag möter ska kunna uppfatta att jag faktiskt tror på det jag gör och säger, eller som Göran Hägg formulerar det: *Gud kan inte finnas lite.*

Nu är livet det viktigaste vi har och vår uppgift är att försvara livet, försvara dess helighet och försvara dess möjligheter. Samtidigt kan vi inte förstå livet om vi inte räknar med döden. Samtidigt kan vi inte förstå livet om vi inte tar Jesu seger över döden på allvar.

Det andra som jag försökt säga på lite olika sätt det är att vi får inte fastna i våra egna formuleringar, våra egna bilder om hur denna sanning kan och ska uttryckas i våra liv och i vårt samhälle.

För att ta ett konkret exempel så tror jag inte att alla, till att börja med, skulle känna igen sig i de samtal som vi har på våra sinnesrostunder på Stadsmissionen. Men om ni kom och var med två tre gånger, så tror jag att ni skulle känna att den öppenhet och ärlighet som finns i dom samtalen, kan vara den öppenhet och ärlighet som behövs för att människor ska våga börja tro att det vi säger oss tro på är sant.

Jag har haft många samtalsgrupper genom åren i olika församlingar, men bara sällan upplevt den öppenhet och ärlighet som finns i samtalen på våra sinnesrostunder.

Jag vill fortsätta med ytterligare ett citat från den gångna veckan. Denna gång är det Tomas Sjödin som skriver i en andaktsbok för den 15 september om var man finner Gud: *Inte främst i kloster och kyrkor utan hos de människor som ringas, som hålls nere av de stoltas blickar. De människorna har Gud utvalt, det är där han "gömmar sig" i världen.*

Och han fortsätter med att citera en dikt av biskop Nils Bolander: *När Gud söker efter sina allra käraste går han gärna de längsta vägarna. Lite längre fram i dikten beskrivs hur Gud tröttnat på alla förnäma hjärtan med bibelspråk på väggarna, så obeskrivligt prydliga, så övermåttan fläckfria att en fattig timmermansson knappast vågat stiga in där i sina dammiga sandaler.*

Avslutningsvis: "Livet och döden" är söndagens rubrik. Om ni vill ha något ord att meditera över sedan ni glömt det mesta som jag sagt, ta då och meditera över Dag Hammarskjölds ord om att: "Det liv vi lever beror på hur vi ser på vår egen död". Att meditera över dom orden kan sätta igång överraskande processer hos de flesta av er.

Då hoppas jag också att vi som vill vara kristna, att vi i ödmjukhet och kärlek kan möta de människor som kommer i vår väg. Om det blir ett riktigt möte då tror jag också att det kan hjälpa dessa människor att upptäcka den längtan dom bär på är ett litet trosfrö. Ett trosfrö som kan få gro, spira och växa tillsammans med miljoner andra människor över hela världen som också hämtar sin kraft, sin inspiration, sin livsförståelse och sitt hopp i den kristna tron.

Men ska det bli ett möte måste vi prata mindre och lyssna mer och ibland säga något oväntat som t.ex. att Gud har humor. För det vi säger får inte låta som en inlärd läxa utan det måste på något sätt vara sant för oss själva, annars blir vi avslöjade som några man inte behöver lyssna på.

Låt oss be: *Underbara nådige Gud, under din hand har jag fått vara från de första andetagerna denna morgon. Jag vet att du lever. Jag vet att din godhet och nåd aldrig tar slut. Jag ber dig himmelske Fader, tag denna dag och alla andra dagar i dina händer. AMEN*

Har du frågor eller synpunkter maila till hans.marklund@skellefteastadsmission.se eller ring 070-3632822. Vill du ge ett bidrag använd Plusgiro 58 80 56-2 bankgiro 5569-9649